

Mitä tapahtuu meille, kun emme tiedä? Mihin avaimesi unohtui? Jätitkö lieden päälle? Miten universumi syntyi? Mitä on aika? Miten pyramidit rakennettiin? Joihinkin näistä kysymyksistä on helppo saada vastaus, toisiin ei. Löytääksemme vastauksia tarvitsemme muistiamme, havaintoja ja järkeilyä. Mutta miten isoihin kysymyksiin vastataan, kun varmaa tietoa ei ole? Jotkut turvautuvat yliluonnollisiin vastauksiin, kun taas toiset toteavat, ettei vastausta vain ole saatu. Mysteerissä on kuitenkin jotain inhimillistä. Jotain mikä herättää mielenkiintomme. Jotain mikä saa meidät mietteliääksi ja tuntemaan itsemme tietämättömiksi ja pieniksi. Tieto määritellään usein seuraavasti: Hyvin perusteltu tosi uskomus. On monta tietoteorian suuntausta, joita en käy sen kummemmin lävitse. Kuitenkin tieto vaatii jonkun, joka tietää ja kohteen, mikä tiedetään. Tiedon määrä kasvaa tässä maailmassa huimaa vauhtia, jos verrataan muihin historian ajan jaksoihin. Jokaisella meistä on pieni kone taskussa, josta pääsee käsiksi valtavaan määrään tietoa. Älypuhelimien yleistyminen ja internet ylipäättään on myös omiaan ruokkimaan vääriä uskomuksia. Netissä törmää helposti Mis- ja disinformaatioon. Kiehtova valhe liikkuu helpommin, kuin vaikeasti omaksuttava tieteellinen tieto. Tämä on jopa vaarallista, kun ihmisiä höynäytetään uskomaan asioihin, jotka eivät yksinkertaisesti ole totta. Esimerkiksi 9/11 on luonut salaliittoteorian siitä, että iskut oli suunnitellut Yhdysvaltain hallitus, jotta he saisivat syyn hyökätä lähi-itään. Yksi ongelma tällaisten väitteiden ja uskomusten falsifioinnissa on hankaluus todistaa ne vääriksi, koska ne ovat tuulesta temmattuja, joten niitä vastaan ei ole todisteita. Ei ole mitään tietoa tapahtuneesta, joka pystyisi voittamaan täydellisesti argumentin 9/11 iskujen todellisesta luonteesta. Havainnollista asiaa esimerkiksi: Kun henkilö A väittää, että Sirius tähden ympärillä pyörivän planeetan sisuksissa on yksisarvisia ei sitä voi falsifioida. Tutkijat tässä vaiheessa vain sanoisivat, että ei ole mitään syytä olettaa, että näin on, mutta kukaan ei voi koskaan todistaa tätä lausetta epätodeksi. Otin tahallani naurettavan väitteen esimerkiksi, mutta tarkoitukseni on havainnollistaa, että tuulesta temmattujen väitteiden todistaminen epätodeksi on mahdotonta. Tietämättömyyteen vetoaminen on hyvin yleistä salaliitto teoreetikkojen piireissä. Hyvin usein he puhuvat asioista joita ei tiedetä, aivan kuin se tekisi heidän uskomuksistaan yhtään sen uskottavampia. Jos ei jotain tiedetä, ei se tee toisesta asiasta yhtään sen todempaa. Silloin tällöin kuulee argumentin, joka kuuluu: ”Olihan antiikin ajan viisaat sitä mieltä, että maailma on litteä ja kaikki taivaankappaleet kiertävät maapalloa. Miten tämän päivän viisaat eroavat siitä?” Ero on siinä, että nykypäivänä hankittu tieto on empiiristä toisin kuin antiikissa, jossa asiat järjeltiin pohtimalla ja ajattelemalla. Kautta aikain ihmisillä on ollut halu ja tarve selittää ympäröivää maailmaa. Ensin siihen vastasivat uskonnot, nykyään yhä enemmän ja enemmän tiede. Kun ei tiedetty miksi ukkostaa, luotiin ilmiötä selittämään jumala. Kun ei tiedetty miten ihminen on tullut maailmaan, tehtiin siitä yhtä monta teoriaa, kun on uskontoja. Joskus on sanottu, että tiede selittää miten asiat ovat ja uskonnot miksi asiat ovat niin kuin ovat. Tiede ei ole pystynyt selittämään meitä pohdituttavia kysymyksiä maailman synnystä rakkauteen. Se, että ei tiedetä, ei kuitenkaan tee mistään uskomuksesta yhtään sen todempaa. ”Kaunein asia, jonka voimme kokea on mysteerisyys. Se on kaiken tosi taiteen ja tieteen lähde. Hän, jolle tunne on outo, joka ei kykene pysähtymään ihmettelemään, ja tuntemaan syvää kunnioitusta on yhtä hyvä kuin kuollut; hänen silmänsä ovat suljetut.” Näin sanoi Einstein. Asioiden ihmettely saa maailman näyttämään mielenkiintoiselle ja kauniille. Feynmann totesi, että me emme ole nokkelia, kun ymmärrämme, miten luonto toimii, vaan miten nokkela luonto on, kun se toimii niin kuin toimii. Mysteeri on ihmiselle inhimillinen mielenkiinnon kohde. Eihän kukaan lue dekkaria lukeakseen murhasta, vaan päästäkseen mysteerin pauloihin. Niin kuin dekkareissa on tapana, lopulta nokkela päähenkilö saa rikollisen satimeen järjelemällä ja seuraamalla johtolankoja. Tässä on

yksi tieteellekin perustavaa laatuinen tapa toimia. Seurataan johtolankoja ja järkeilemällä sekä teorioilla pyritään selittämään maailmaa paremmin. Jokainen meistä tekee ennustuksia. Toki pieniä sellaisia, mutta ilman niitä ihminen ei pärjäisi. Kun ajat autoa, ennustat, että sinun edessäsi oleva auto jatkaa suoraan ajamista suoralla tiellä. Muuten ajamisesta ei tulisi mitään. Näin ihmismieli täyttää tietämättömyyden olettamuksilla. Tulevaisuutta ei voi tietää, mutta koko ihmiskunnan historia on täynnä ennustajia. Tiede on vastannut ennustuksiin futurologialla. Sen tehtävä ei ole niinkään ennustaa tulevaisuutta pommin varmasti, vaan luoda erilaisia skenaarioita tulevasta. Sen lisäksi on kaikenlaiset huuhaa jengit, jotka astrologian tai muun pseudotieteen avulla ennustavat ihmisten kohtaloita. Ihminen myös luo ympäröivälle todellisuudelle merkityksen. Mikä on merkityksellistä? Jos ajatellaan vaikka korttipakkaa: siinä on viisikymmentä kaksi korttia. Se, että saa käteensä risti kuningas värisuoran on noin yksi kahdesta sadasta viidestäkymmenestä tuhannesta. Mutta on huomioitava, että mikä tahansa muu käsi on yhtä todennäköinen saada. Ihminen ei vain koe satunnaista kättä yhtä merkitykselliseksi, kuin risti kuningas värisuoraa. Kukaan ei koskaan sano: ”Vau. Sain käteeni risti kasin, hertta vitosen, ruutu kurkon, risti ysin ja pata ässän. Mikä tuuri!” Ihminen antaa asioille merkityksen. Ihmisillä on tapana sanoa, että jokin asia on enemmän kuin osiensa summa. Jos ajatellaan vaikka lentokonetta, on selvää, että valmis lentokone on arvokkaampi, kuin läjä siihen tarvittavia osia. Molemmissa on yhtä paljon osia, mutta lentokoneessa ne ovat järjestyksessä. Lentokone on kuitenkin ”enemmän kuin osiensa summa”, mutta se on ihmisen omaa tulkintaa. Jos peura näkee lentokoneen, ei se näe siinä mitään ihmeellistä. Se on vain osa luontoa, jolla ei ole sen suurempaa funktiota. Kun emme tiedä miksi jokin laite ei toimi, ei se tarkoita, että itse laite oli viallinen. Se noudattaa fysiikan lakeja niin kuin aina, mutta se ei toimi ihmisen toivomalla tavalla. Ihminen on antanut laitteelle merkityksen, jota sen tulisi noudattaa. Ihmisen mielessä on ongelma, ei itse laitteessa, joka toimii niin kuin se on laitettu toimimaan. Ihmisen elämä on täynnä mysteerejä, kun osaa vain ihmetellä. Maailma ja elämä ovat kauniita mysteerejä jo itsessään. Toivottavasti tämä kirjoitus herätti sinussa ajatuksia. Luen niistä mielelläni